

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURA RY:N JÄSENTIEDOTE

2 / 2011 Toukokuu

Vuosikokouksen kuulumisia

Uusi puheenjohtaja esittäytyy

**Ilmoittaudu retkeilylle Pirkan-
maalle ja Suomenselälle
26.-27.8.2011**

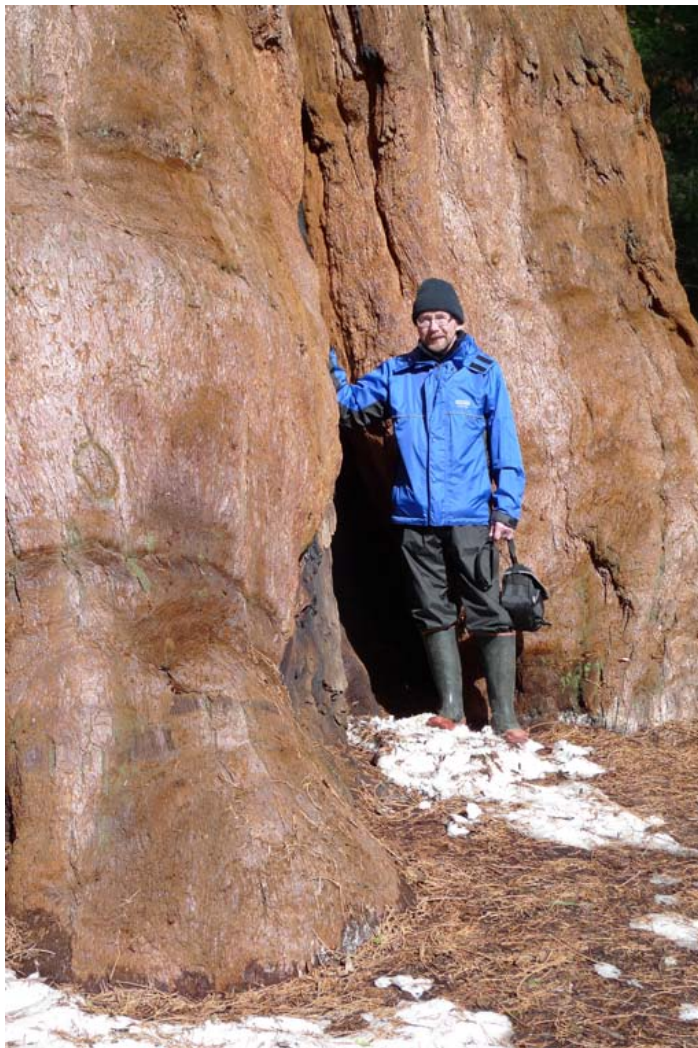
Kukkiva saarni. Tuusula, Ruotsinkylä 1950. Lusto, Max Hagmanin kokoelma, valok. Max Hagman.

Ajankohtaista

Uusi puheenjohtaja esittäytyy

Tulin valituksi Metsähistorian Seuran puheenjohtajaksi vuosikokouksessa 24. maaliskuuta. Kiitän jäsenistöä luottamuksesta! Samalla kiitän edellistä puheenjohtajaa Juhani Huittista kaikesta seuran hyväksi tekemästään työstä. Jussin ja hänen edeltäjiensä rakentamalta pohjalta on hyvä jatkaa, etenkin kun seuralla on kokenut ja aktiivinen hallitus.

Kiinnostukseni historiaan ja perinneasioihin alkoi 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa, heti kun opin lukemaan. Maalaistalon vintiltä ja kansakoulun kirjastosta löytyi alkuun riittävästi aineistoa. Isoisältä, joka oli itseoppinut metsäpomo, oli jäänyt erilaisia metsätalouteen liittyviä esineitä, kirjeitä ja kirjoja. Varsinaiseen metsähistoriaan sain tutustua opiskeluaikana. Opiskelin Helsingin yliopistossa metsänhoitotiedettä pääaineena ja sain vahvan metsähistoriallisen latauksen professori Matti Leikolalta, joka opetti meille metsänhoidon periaatteet ja menetelmät pitkälti niiden historiallisen kehityksen kautta. Myös professori Aarne Nyysönen kertoi mielellään

Tapani tekemässä tuttavuutta maailman suurimman puun, mammuttipetäjä General Sherman Treen kanssa joulukuussa 2010.

metsänarvioimistieteen historiallisesta kehityksestä tuoden esiin sak-salaisten, ruotsalaisten ja suomalaisten auktoriteettien saavutuksia. Metsäntutkimuslaitos ja metsäoppilaitokset, joissa olen tähänastisen työ-urani pääasiassa viettänyt, ovat tarjonneet harrastukselleni perinteitä vaali-van ympäristön.

Metsähistorian tutkijaksi päätin ruveta 1990-luvun alussa. Ryhdyin val-mistelemaan väitöskirjaa metsänhoidon historiasta. Kahdentoista vuoden jälkeen, tehtyäni tutkimusta enimmäkseen päätyöni ohessa, valmistui väitöskirjani keväällä 2004 nimellä ”Läksi puut ylenemähän”. Se kattoi metsänhoidon kehitysvaiheet keskiajalta 1870-luvun metsäteollisuuden läpimurtoon. Tämän jälkeisistä metsänhoidon vaiheista tulen kertoamaan kahdessa jatko-osassa, jotka nekin etenevät varsin rauhalliseen tahtiin. Tosin olen viime vuosina julkaissut useita metsänhoidon historiaan liittyviä artikkeleita ja kirjoituksia sekä pitänyt lukuisia esitelmiä, joita pystyn hiukan muunneltuina hyödyntämään mainituissa jatko-osissa. Aineistoa on ker-tynyt useita hyllymetrejä ja gigatavuja. Tietokoneen muistitilaa kuluttavat erityisesti kuvat, joita pidän tärkeinä historiankirjoituksen havainnollistajina.

Vaikka olenkin tutkija ja sellaisena pysyn, olen myös vahvasti kiinni käy-tännössä. Asun 50-vuotiaassa omakotitalossa, joka vie oman osansa ajastani. Harrastan luonnossa liikkumista, metsänhoitotöitä, mökkeilyä, rakentamista ja remontteja, valokuvausta ja veneilyä. Toimin myös mielel-läni erilaisissa seuroissa ja yhdistyksissä. Metsähistorian Seuran lisäksi olen parhaillaan puheenjohtajana kotiseutuyhdistys Ähtäri-Seurassa. Sen vastuulla ovat paikallinen kotiseutumuseo sekä kansakoulumuseo ja kotiseutuarkisto. Toistakymmentä vuotta sitten toimintansa lopettanee-seen Vääräkosken kartonkitehtaaseen puuhaamme tehtaan nykyisten omistajien kanssa tehdasmuseota ja muita matkailupalveluita. Museon perustaminen ja ylläpito on tullut tutuksi myös nykyisellä työpaikallani Tuomarniemellä, jossa toimin tutkijayliopettajan tehtävissä. Työnantajani on Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Metsähistorian Seuran toiminta on nykyisin vakiintunutta ja noudatte-lee jatkossakin tuttuja linjoja. Tärkeimpiä tapahtumia ovat vuosikokous Tieteiden talolla Helsingissä, kotimaan ja ulkomaan retket sekä seminaarit, joiden järjestäminen on viime aikoina tapahtunut yhteistyössä Suomen Metsämuseo Luston sekä Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian lai-toksen kanssa.

Seuran hallinnollinen ”kotipesä” ja tärkeä yhteistyökumppani on edelleen Lusto Punkaharjulla, siellä toimivat seuran sihteeri ja taloudenhoitaja. Metsähistorian Seura on tänäkin vuonna mukana useiden Luston tilaisuuk-sien ja näyttelyjen järjestämisessä. Tulevana kesänä ovat taas vuorossa Metsäkulttuuripäivät viikkoa ennen juhannusta. Syksyllä isännöimme yh-dessä Luston kanssa Pohjoismaista metsähistoriakonferenssia, joka on vuotuinen yhteistapahtuma pohjoismaisten sisarmuseoiden ja -seurojen kanssa. Helsingin, Jyväskylän ja Punkaharjun lisäksi tapahtumia ja tilai-suuksia voidaan järjestää muuallakin maassa, mielellään yhteistyökump-panien tukemina.

Seuran säännöllisinä julkaisuina jatkavat sähköinen jäsenlehti Susikko sekä yhdessä Luston kanssa joka toinen vuosi julkaistava Vuosilusto, joka postitetaan jatkossa kaikille seuran jäsenille jäsenmaksua vastaan. Aika ajoin seura tuottaa myös kertaluonteisia, yleensä laajempia julkaisuja yhteistyökumppaniensa kanssa. Vireillä on metsäalan vaikuttajia esittelevä biografia, joka on mahdollista toteuttaa sekä sähköisenä Internet-versiona että painettuna kirjana.

Alkusyksystä seuran hallitus kokoontuu hieman laajennetussa kokoonpanossa kehittämisseminaariin, jonka tarkoituksena on pohtia toiminnan tulevia suuntaviivoja sekä yhteistyön kehittämistä nykyisten ja mahdollisten uusien kumppanien kanssa. Mietimme myös jäsenkunnan laajentamista esimerkiksi markkinoimalla seuran aktiviteetteja metsänomistajille ruotsalaisen sisarseuramme tapaan.

Jäsenkunta on seuran tärkein voimavara. Mielestäni puheenjohtajan ja hallituksen jäsenten tärkein tehtävä on kuunnella ja saattaa käytännössä toteutettavaksi jäsenten ehdotuksia, ideoita ja näkemyksiä. Lisäksi meidän tulee tarjota jäsenille mahdollisuus osallistua seuran toimintaan sekä asiakkaan että tuottajan rooleissa. Edelleen meidän tulee myös kanavoida jäsenkunnan energia ja osaaminen metsähistorian harrastuksen ja tutkimuksen kaikinpuoliseen edistämiseen.

Tapani Tasanen

Muistathan

ilmoittaa jäsentiedotusta varten sähköpostiosoitteesi sekä mahdolliset posti- ja sähköpostiosoitteiden muutokset: [metsahistorian.seura\(at\)lusto.fi](mailto:metsahistorian.seura(at)lusto.fi) tai Metsähistorian Seura, c/o Lusto, 58450 Punkaharju.

Vuosikokous 2011

Metsähistorian Seuran vuosikokous pidettiin tutussa paikassa Tieteiden talolla Helsingissä 24. maaliskuuta. Kokouksessa käsiteltiin tavanomaiset vuosikokousasiat: toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2010, vuoden 2011 toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä jäsenmaksu alkaneelle vuodelle.

Toimintakertomus ja tilinpäätös hyväksyttiin yksimielisesti. Seuran toiminta jatkuu kokouksen hyväksymän toimintasuunnitelman mukaan totutuilla linjoilla. Vuoden 2011 henkilöjäsenmaksuksi päätettiin 25 euroa ja kannatusjäsenmaksuksi 68 euroa. Jäsenmaksujen korotus perustuu siihen, että maksu sisältää tästä lähtien joka toinen vuosi ilmestyvän Vuosiluston, joka lähetetään kaikille jäsenille. Seuraava Vuosilusto ilmestyy keväällä 2012.

Seuran hallituksen puheenjohtajaksi alkavalle toimikaudelle valittiin Tapani Tasanen. Hallituksen jäseniksi valittiin erovuoroisista uudelleen Jaana

Laine, Markku Rauhalampi ja Heikki Roiko-Jokela. Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin Pekka Laurila ja Risto Hyvärinen. Hallituksessa jatkavat myös Helkamari Knaapi, Antti Koskimäki ja Liisa Siipilehto. Vuosikokouksen jälkeen pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa valittiin hallituksen varapuheenjohtajaksi Jaana Laine sekä kutsuttiin seuran sihteeriksi Leena Paaskoski ja taloudenhoitajaksi Reija Turunen.

Hallituksen väistynyt puheenjohtaja, metsänhoitaja Juhani Huittinen kutsuttiin Metsähistorian Seuran kunniajäseneksi. Seuran ansioplaketit luovutettiin professori Matti Kärkkäiselle ja FM Pekka Virtaselle. Yhdessä Metsänhoitajaliiton kanssa jaettava pro gradu -palkinto luovutettiin VTM Terhi Reiterälle Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa 2010 hyväksytystä talous- ja sosiaalishistorian alan tutkielmasta *Kämpän kotihengettä vai hyvä jätkä? Pohjois-Suomen kämppäemännät ja sukupuolen merkitys kämppäelämässä 1945–1975*.

Metsänhoitaja Juhani Huittinen kunniajäseneksi

Juhani Huittinen on toiminut monipuolisesti Metsähistorian Seuran tarkoitusten hyväksi. Hän oli myötävaikuttamassa seuran perustamiseen ja toimi seuran perustavan kokouksen puheenjohtajana 7.12.1994 Lustossa.

Juhani Huittinen toimi seuran hallituksen jäsenenä 2003–2010, varapuheenjohtajana 2005 ja puheenjohtajana 2006–2010. Hallituskautenaan ja erityisesti puheenjohtajana hän on aktiivisesti kehittänyt seuran toimintaa. Monet seuran opintoretkeilyt ja muut hankkeet ovat hänen ideoimiaan, suunnitelmiaan ja vetämiään. Hän on kehittänyt seuran yhteisöllisyyttä ja ylläpitänyt yhteyksiä sidoryhmiin sekä ollut mukana pohjoismaisessa yhteistyössä. Juhani Huittisen puheenjohtajakaudella seura on vakiinnuttanut paikkansa metsähistorian harrastuksen ja tutkimuksen edistäjänä. Myös seuran jäsenmäärä on tänä aikana vakiintunut nykyiselle tasolle.

Luston toiminnan käynnistymisvuosina Juhani Huittinen toimi Suomen Metsämuseosäätiön hallituksen puheenjohtajana 1988–1995 ja Luston rakentamisvaiheessa rakennusvaliokunnan, talousvaliokunnan ja näyttelytyöryhmän jäsenenä. Hän toimi myös Ajomies-patsastoimikunnan puheenjohtajana. Metsähistorian Seuran hallituksessa hän on pitänyt tärkeänä ja vaalinut seuran ja Luston yhteistyötä.

Juhani Huittinen on kulttuurin ja erityisesti metsäkulttuurin harrastaja. Metsähistoriaa ja -perinnettä hän on välittänyt lehtikirjoituksissaan ja esitelmässään myös metsäalan ulkopuolelle.

Myös 1960-luvulla alkaneella työurallaan, pääasiassa metsäteollisuuden palveluksessa sekä luottamustoimissaan mm. Satakunnan ja Keski-Pohjanmaan piirimetsälautakuntien ja Teollisuuden Metsänhoitajien hallituksen jäsenenä, Juhani Huittinen on toiminut aktiivisena ja monipuolisena metsätalouden vaikuttajana.

Metsähistorian Seura kiittää Juhani Huittista hänen työpanoksestaan seuran hyväksi ja suomalaisen metsätalouden edistäjänä kutsumalla hänet kunniajäsenekseen.

Professori Matti Kärkkäiselle ansioplaketti

Matti Kärkkäinen syntyi Pielisensuun kunnassa 1945. Ylioppilaaksi hän kirjoitti Joensuun lyseosta. Metsänhoitajatutkinnon hän suoritti Helsingin yliopistossa 1967 ja väitteli 1973 puutavaran metsäkuljetuksessa syntyvistä vaurioista.

Tiedemiehen uralla Matti Kärkkäinen on ollut Helsingin yliopiston metsäteknologian laitoksen apulaisprofessorina, metsäntutkimuslaitoksen metsätyötieteen ja puuntutkimuksen professorina ja Helsingin yliopiston metsäteknologian laitoksen professorina. Vuodesta 1985 Kärkkäinen oli kahdeksan vuoden ajan johtajana Jaakko Pöyry Consulting Oy:ssä ja palasi tutkimuksen piiriin 1995 tultuaan nimitetyksi Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusjohtajaksi. Vuonna 2001 Matti Kärkkäinen palasi synnyinseudulle jakaen tarmonsä kahden työnantajan kesken: Joensuun yliopiston puutalouden professorina sekä Joensuun Tiedepuisto Oy:ssä Puu- ja metsäosaamiskeskuksen tutkimusjohtajana.

Juhlakirjassa *Metsän ja Puun asialla – Professori Matti Kärkkäinen 60 vuotta* Matti Kärkkäistä luonnehditaan osaamiskeskustoimijana: Aktiivisena keskustelijana Matti Kärkkäinen jakaa ihmisiä, erityisesti tärkeintä viiteryhmäänsä metsätiedeyhteisöä. Hänen liikkuma-alansa ja näkökulmansa ovat laajat. Hyvän uskottavuuden takaa monipuolinen ja runsas tutkimus- ja julkaisutyö, työkokemus ja omakohtainen ote vastuulliseen metsänhoitoon itse luodun metsäomaisuuden vaalijana. Vaikuttavuutta lisää tehokkuus ja aikaansaavuus yhdistettynä persoonalliseen esittämistaitoon.

Matti Kärkkäisen kirjallinen tuotanto on mittava, julkaisuluettelossa lienee jo tuhatkunta artikkelia, kantaa ottavaa populaarikirjoitusta, tutkimusta, teosta ja oppikirjaa. Erityisen aktiivinen hän on ollut oppi- ja käsikirjojen tuottajana. Niistä mainittakoon vain metsätieteellisen tutkimusraportin laadintaa, puutavaran mittausta sekä puun rakennetta ja ominaisuuksia käsittelevät oppikirjat, joista mittava Puutieteen perusteet on saavuttanut Suomessa jo klassikon aseman. Edellisessä Susikossa (1/2011) on Juhani Huittisen arviointia Matti Kärkkäisen viimeaikaisesta tuotannosta.

Metsähistorian Seuran ansiopaketin ojentaminen Matti Kärkkäiselle on arvostuksen ja kunnianosoitus hänen metsän ja puun tutkimuksessa, opetuksessa, käytännön metsätalouden ja metsäteollisuuden palveluksessa tehdystä työstä.

FM Pekka Virtaselle ansioplaketti

Pekka Virtanen on suorittanut filosofian kandidaatin tutkinnon Helsingin yliopistossa pää-aineenaan folkloristiikka. Hän teki folkloristiikan pro gradu -työn suomalaisesta metsänhaltijasta. Hän on hankkinut museoalan, tietokirjoittamisen ja tiedeviestinnän lisäkoulutusta.

Vuosina 1991–2006 Pekka Virtanen toimi amanuenssina Lustossa päävastuualueena näyttelyt ja tapahtumat. Luston perusnäyttelyn lisäksi hän suunnitteli ja lustolaisten kanssa toteutti kymmeniä erikoisnäyttelyjä sekä osallistui Luston julkaisujen sisällön tuottamiseen. Vuodesta 2006 lähtien hän on toiminut vapaana tutkijana, kirjoittajana ja kuraattorina.

Pekka Virtanen on metsäkultuurin tuottelias monitoimimies ja hänellä on laajat yhteydet alan tutkijoihin ja muihin toimijoihin. Hän on tehnyt monia kymmeniä metsäkultuuria käsitteleviä artikkeleita kirjoihin, aikakausjulkaisuihin ja lehtiin, kirjojen kuvituksia, näyttelykäsikirjoituksia ja opetusaineistoja. Kirjoja ovat mm. *Kynä käy. Aarne Liuksiala – taiteilija ja metsämies* (2003); *Monta tietä metsään. Tapion 100 vuotta* -historia- ja perinnejulkaisun toimitus- ja kirjoitustyö sekä teemaan liittyvän perinnekeruun järjestäminen (2007); *Kunnailta salomaille – Suomen asuttamisesta kertova kirja Asta Kietäväisen kanssa* sekä näyttelykäsikirjoitus samasta aiheesta (2008). Vuonna 2006 hän kokosi Suomen Metsäyhdistyksen 130-juhlavuoden näyttelyn sekä kesällä 2009 Oksat ja risut -näyttelyn Suomen Metsästysmuseoon. Vuoden 2011 puolelle jatkuneita hänen kuratoimiaan näyttelyjä ovat Puusta pudonneita Viikin Koronassa, Erik Bruunin Luonnon voima Tukholmassa ja Salomaille Mäntsälässä. Valmisteilla ovat mm. näyttelyt tulitikuista sekä Puu-Helsingistä.

Pekka Virtanen on ollut Metsähistorian Seuran jäsen seuran perustamisesta alkaen ja hän toimi seuran hallituksen varajäsenenä vuosina 1995–2006.

Pekka Virtanen (vas.) ja Matti Kärkkäinen.

VTM Terhi Reiterälle pro gradu -palkinto

Metsähistorian Seura on yhdessä Suomen Metsänhoitajaliiton kanssa myöntänyt pro gradu -palkinnon VTM Terhi Reiterälle Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa keväällä 2010 hyväksytystä talous- ja sosiaalhistorian alan tutkielmasta *Kämpän kotihengetär vai hyvä jätkä? Pohjois-Suomen kämppäemännät ja sukupuolen merkitys kämppäelämässä 1945–1975*. Reiterä sai tutkielmasta arvosanan Eximia cum laude approbatur.

Tutkielmassaan Reiterä käsittelee miehisestä metsätyön historian kannalta mielenkiintoista aihetta, savotoilla emäntinä työskennelleitä naisia. Reiterä valottaa tutkimusaihetta monipuolisesti ja tasapainoisesti niin aikalaiskirjallisuuden, naisten oman muistitiedon kuin myös metsätyömailla työskennelleiden miesten näkökulmasta. Aineiston analyysi on taitavaa ja tuo mielenkiintoisella tavalla esiin metsäkämppien sosiaalisen todellisuuden kämppäemäntien näkökulmasta. Reiterä nostaa esille kämppäyhteisön jännitteet ja keinot niiden laukaisemiseksi. Kokonaisuudessaan tutkimusotteen tarkkuus ja hienovireisyys tekevät työstä ajatuksia herättävän ja miellyttävän lukukokemuksen.

Vuosikokouspäivän kuvat Markku Rauhalhti.

Vuoden 2011 jäsenmaksut

Vuosikokouksen päätöksen mukaisesti vuoden 2011 jäsenmaksut ovat henkilöjäseniltä 25 euroa ja kannatusjäseniltä 68 euroa. Jäsenmaksuun sisältyy joka toinen vuosi julkaistava Vuosilusto. Seuraava Vuosilusto ilmestyy ja postitetaan kaikille jäsenille keväällä 2012.

Muistathan huolehtia jäsenyytesi säilymisestä maksamalla jäsenmaksusi ajoissa. Jäsenmaksulaskut postitetaan seuran jäsenille toukokuun aikana.

Opintoretkeilyt ja matkat

Metsähistorian Seuran kotimaan retki Pirkanmaalle ja Suomenselälle 26.–27.8.2011

Ohjelma

Perjantai 26.8.

9.05 Lähtö Tampereen rautatieasemalta kohti Mänttää (Tokeen Liikenne)

10.30–13.30 Serlachius-museot Gösta (taidemuseo Joenniemen kartanossa) ja Gustaf (Pääkonttori)

- kahvi ja voileipä Autereen tuvassa museokierroksen alussa

- perusnäyttelyt

- taidemuseon näyttelyt Göstan helmet ja Metsä (opastus varattu)

- Gustaf-museosta on varattu draamaopastus Yhtiölle töihin! Siellä on myös Metsästäjät-näyttely

- lisätietoja www.serlachius.fi

13.30–14.15 Ajo Mänttä – Lehtomäki (Pihlajavesi)

14.15–15.45 Ruokailu ja UPM:n Lehtomäen tilan esittely (UPM tarjoaa ruokajuomat)

15.45–16 Ajo Pihlajavedelle

16–17 Pihlajaveden erämaakirkko ja kylämiljö

-lisätietoja: <http://www.keuruu.fi/museo/PIHLAJAVESI/pihlajavesi.html>

17–17.30 Ajo Ähtäriin Tuomarniemelle

17.30–18 Majoittuminen Tuomarniemen kurssiasuntolaan

18–19.30 Tuomarniemen miljö ja puulajipuisto

-lisätietoja: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1024

19.30– Iltapala Tuomarniemen rantasaunalla. Saunomista, uintia ja vapaata seurustelua

Lauantai 27.8.

7–8.30 Aamupala kurssiasuntolassa

8.30–10.30 Tuomarniemen metsämuseo ja kansakoulumuseo, Tuomarniemen historiaa

- Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Koulutuskeskus Sedun esittely

10.45–11.00 Ajo Tuomarniemi - Vääräkoski

11–12.30 Vääräkosken kartonkitehdas: tehdasmuseo ja matkailukohteen kehittämishanke

-lisätietoja: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=82965&lan=fi>

12.30–13 Ajo Vääräkoski – Virrat
13–14 Ruokailu Nuorisokeskus Marttisessa Virtain perinnekylässä
14–16.30 Ajo Tampereelle. Aikataulun salliessa pysähdymme tutustumaan Kallenaution kestikievariin Juupajoella ja juomme siellä iltapäiväkahvit

Bussissa on av-välineet joiden avulla esitellään lisätietoa kohteista. Retkeläiset voivat ottaa mukaan myös omaa materiaalia esim. cd-levyllä tai muistitikulla.

Retken hinta on jäsenille 170 € ja ei-jäsenille 190 €. Hintaan sisältyvät bussikuljetus, pääsyliput ja opastukset, majoitus kahden hengen huoneissa sekä ohjelmaan merkityt ruokailut.

Ilmoittautumiset Tapani Tasaselle ensisijaisesti sähköpostissa tapani.tasanen(at)seamk.fi tai puhelimella 040 830 4132 toukokuun loppuun mennessä. Kaikilta osallistujilta tarvitaan nimi, osoite, sähköpostiosoite ja puhelinnumero. Kertokaa ilmoittautumisen yhteydessä myös mahdolliset erikoisruokavalionne. Retki toteutuu, jos osanottajia on vähintään 20.

Tervetuloa!

Lintulan lehtikuusikko, Saimaan kanava, Punkaharju ja Lusto – Pohjoismainen metsähistoriakonferenssi 15.–18. syyskuuta

Suomi järjestää vuorollaan Pohjoismaisen metsähistoriakonferenssin. Tapahtuma toteutetaan pääosin retkeilynä, joka poikkeaa myös Karjalan kannaksella. Osanottajia tulee parisenkymmentä muista pohjoismaista, seuramme jäseniä toivottavasti osallistuu saman verran. Tapahtuman kieli on ”skandinaviska”, apukielenä englanti.

Torstaina 15.9. klo 11.30 matka alkaa bussilla Helsinki-Vantaan lentoasemalta. Mukaan voi liittyä myös esim. Lappeenrannasta. Raja ylitetään Nuijamaalla klo 15 paikkeilla, jonka jälkeen tutustutaan Saimaan kanavan historiaan; kanavan ja Kannaksen asiantuntijana Jyrki Paaskoski. Yöpyminen on Hotelli Victoriassa Viipurin torin laidalla.

Perjantaina 16.9. suunnataan Lintulan (Raivolan) lehtikuusikkoon, sieltä Terijoelle ja edelleen Pietarin kupeeseen Levashovoon, jossa käydään 47 000 Stalinin uhrin metsähautausmaalla. Illaksi ajetaan Punkaharjulle, jossa yövytään Lomakeskuksen mökeissä.

Lauantaina 17.9. pidetään seminaaria sekä tutustutaan Lustoon ja sen lähiympäristöön. Sunnuntaina 18.9. ajetaan Tikkurilaan, jossa ennen kotimatkaa tutustutaan Heurekaan.

Osallistumismaksu sisältäen bussikuljetukset, majoitukset (2 hh), ateriat ja ohjelman on 200–220 euroa hengeltä. Lisäksi tulee noin 60 euron maksu ryhmäviisumista, ellei matkusta omalla viisumilla. Passin on oltava voimassa 6 kk viisumin päättymisen jälkeen.

Muutama seuramme jäsen vielä mahtuu mukaan. Ilmoittautumiset allekirjoittaneelle ensi tilassa.

Tervetuloa mukaan!

Markku Rauhalahi
rauhalahi(at)kolumbus.fi
050 68 980

Tutkimushankkeet ja seminaarit

Puukaupamuistot talteen

Metsähistorian Seura järjestää yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa keruun, jossa kootaan talteen puukauppoihin liittyviä muistoja. Keruu aloitetaan syksyllä 2011 ja se jatkuu keväälle 2012. Keruun tavoitteena on saada jatkoa muistitietoaineistoon, jota koottiin Metsäkauppaperinteen suuressa keruukilpailussa 1970-luvun alussa. Puukaupassa on tapahtunut monia muutoksia viimeisten 40 vuoden aikana. On siis aika tallettaa muistot kirjalliseen muotoon.

Saatavaa muistitietoaineistoa käytetään lähdeaineistona metsä- ja puukauppoihin liittyvässä tutkimuksessa. Keruun päätyttyä muistitietoaineiston pohjalta laaditaan yleistajuinen teos, jossa kuvataan puukaupamuistojen avulla puukauppaa ja sen kulkua. Huomattavaa on, että

muistitietoaineistoa käytettäessä kirjoittajien nimiä ei julkisteta.

Keruun tarkemmasta toteutuksesta tiedotetaan syksyllä 2011. Toivottavasti mahdollisimman moni Metsähistorian Seuran jäsen kirjoittaa muistojaan ja kokemuksiaan talteen tulevia sukupolvia varten. Keruuta ohjaa myöhemmin nimettävä ohjausryhmä, joka myös päättää palkintojen myöntämisestä ansiokkaimmille kirjoittajille.

Puukauppojen lisäksi keruussa voi kirjoittaa myös metsäkauppoihin liittyviä muistoja. Muistot voivat kohdistua yksittäisiin kauppatapahtumiin tai valtakunnallisiin, kauppaan vaikuttaneisiin kehityskulkuihin. Kirjoituksissa voi kuvata henkilöiden ja toimintatapojen lisäksi esimerkiksi metsään kohdistuneiden arvojen ja puukauppatapojen muutosta. Kirjoittajat voivat lähettää valokuvia ja muuta puukauppaan liittyvää aineistoa, esimerkiksi kauppakirjoja, jotka sijoitetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon.

Metsähistorian Seura on saanut keruun rahoittamiseksi avustuksia Metsämiesten Säätiöltä ja Teollisuuden Metsänhoitajilta, mistä lämmin kiitos näin Susikonkin välityksellä. Keruun toteuttamisesta vastaa Jaana Laine. Vastaan mielelläni kysymyksiin ja otan vastaan ehdotuksia keruun toteuttamiseen liittyen, puhelin 09 191 24709 tai sähköposti jaana.laine(at)helsinki.fi.

Jaana Laine

Metsien miehiä ja naisia – elämäkertaseminaari

Metsähistorian Seura, Lusto ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos järjestivät yhteistyössä Jyväskylässä 13. huhtikuuta metsäalan elämäkertoihin liittyvän seminaarin. Tilaisuudessa pidettiin kahdeksan esitelmää ja näille valmistellut kommenttipuheenvuorot. Luettelo esitelmistä löytyy edellisessä Susikossa olevasta seminaariohjelmasta.

Seminaarissa oli kaikkiaan kolmisenkymmentä osanottajaa. Esitelmien sisältöä ja toteutustapaa voi kutsua monimuotoiseksi. Esitykset vaihtelivat yhden metsäalan vaikuttajan elämäkerrasta metsälliseen kaunokirjallisuuden ja alalla toimineisiin ammattikuntiin. Myös vireillä olevaa metsäalan biografiahanketta käsiteltiin ja esiteltiin vertailukohtana talouselämän vaikuttajista koottua biografiaa. Tämä ja muita elämäkerta-aineistoja löytyy kansallisbiografian Internet-sivuilta: <http://www.kansallisbiografia.fi/>.

Osa esitelmistä julkaistaan ensi vuonna ilmestyvässä Vuosilustossa referoituina eli vertaisarvioituina artikkeleina. Julkaisuun painetaan mahdollisesti myös muita tähän teemaan liittyviä kirjoituksia.

Suunnitteilla olevan ”Metsäalan miehiä ja naisia” -biografian laajuutta, siinä esiteltävien henkilöiden ja tietojen valintaa sekä toteutustapaa

(sähköinen / painettu) pohditaan Metsähistorian Seuran ja edellä mainittujen yhteistyötahojen piirissä. Hanke, joka on toistaiseksi suunnittelu- vaiheessa, on jo herättänyt laajaa mielenkiintoa ja erilaisia mielipiteitä. Seuran jäsenet ovat tervetulleita osallistumaan keskusteluun seuran kokouksissa, muissa tilaisuuksissa ja Susikon palstoilla. Ideoita ja näkemyksiä voi myös lähettää sähköpostilla tai kirjeitse metsahistorian.seura(at)lusto.fi tai Metsähistorian Seura, c/o Lusto, Lustontie 1, 58450 Punkaharju.

Tapani Tasanen

Kirjat

Kainuun höyrylaivat

Kivinen Jussi. Höyryä Kainuun vesillä. 140 vuotta Kainuun höyrylaivahistoriaa. 320 s. Suomen Höyrypursiseura ry. 2010.

Suomen Höyrypursiseura nimesi viime vuoden höyrylaivakirjaksi Jussi Kivisen 320-sivuisen teoksen Kainuun höyrylaivaliikenteen 140-vuotisesta historiasta. Eikä syyttä. Olikin aika saada tämän yllättävänkin vesirikkaan maakunnan höyrylaivaliikenteen vaiheet tallennetuksi, ja onneksi vielä näin hienolla tavalla. Kivisen reilun kahden vuosikymmenen sitkeä tutkimustyö sai näyttävän päätöksen, ja Höyryseuran kelpaa liittää kirja jo melkoisen laajaan julkaisusarjaansa!

Kirja jakautuu kahteen osioon: aluksi on yleinen osuus itse vesistöstä, vesillä kulkemisesta ennen höyrylaivojen tuloa sekä tietysti itse höyrylaivaliikenteen kehityksestä. Toinen osio esittelee kaikki maakunnan vesiltä löytyneet höyrylaivat, joita tekijä on onnistunut löytämään niinkin paljon kuin noin 50; tuskinpa montakaan höyryä on jäänyt Kivisen ”laivahaa-viin” tarttumatta. Vuonna 1870 Oulujärvelle ilmestynyt Ämmä oli laivoista ensimmäinen, ja sen jälkeen kaikissa muissa Kainuun pitäjissä paitsi Puolangalla ehti höyrylaivoja liikkumaan.

Löytyneistä aluksista kerrotaan vaihtelevasti, aina sen mukaan, miten paljon tietoa kirjoittaja on onnistunut löytämään. Perustekstiä on täydentämässä muutamia laatikoita, kuten ”Viinamäen miehiä”, ”Arvovieraita kuu-tosella” ja ”Siikajoen uittokanava”. Myös moottorialuksia käsitellään noin 10 sivun verran; tämä ”Vähän moottorialuksista” -luku on sekin sen verran tyhjentävä, että voitaisiin kirjan otsikossa yhtä hyvin puhua Kainuun laivaliikenteen historiasta.

Entäpä kirjan kuvitus? Sitäkin riittää, mukaan on mahdutettu peräti yli 300 valokuvaa ja muuta kuvituselementtiä! Lähes kaikista laivoista on löytynyt valokuva, muutamista viljalti. Kuvien kirjo on suuri ja niiden laatu

luonnollisesti vaihtelee: joukossa on muutamia huippuhienoja, mutta myös "laatikkokameratasoisia" tai toisista julkaisuista lainattuja "rasteripesiä"; ne kuitenkin puolustavat hyvin paikkaansa aiheittensa harvinaisuuden vuoksi. Myös laivamiehet saavat osansa. Muu kuvitusmateriaali koostuu mm. laivapiirustuksista, lehtileikkeistä, laiva- ja muista dokumenteista; ne täydentävät ja elävöittävät hyvin kirjan kokonaisuutta. Karttoja on runsaasti ja monenlaisia. Tynnyrivarppausta kuvaava piirros havainnollistaa hyvin tätä Kainuun vesille erikoista puutavaran kuljetustapaa.

Kuvia on ripoteltu myös lähdeviitteiden ja hakemistojen sekaan. Kiva tapa! Muutenkin on kirja taitettu tyylikkäästi, riittävän väljästi ja monin hyvin ideoin. Roulamo osaa!

Kirja on siitä poikkeuksellinen harrastajatyönä tehty höyrylaivahistoria, että siinä käytetään lähdeviitteitä; niitä onkin kertynyt peräti 1 254. Toki Kivinen menetteli vastaavasti jo Svea-kirjassaan. Kirjan lopussa on myös monen sivun lähdeluettelo sekä henkilö- ja alushakemistot, niin kuin pitääkin.

Petrus Koistinen kirjoitti aikoinaan eräästä paljon vaatimattomammasta höyrylaivakirjasta, "parasta mitä on aiheesta kirjoitettu"; nyt sama voidaan suuremmalla syyllä todeta Jussi Kivisen merkkiteoksesta. Sen ovat muutkin huomanneet. Teos on saanut Kainuun kirjallisuuspalkinnon sekä Oulujoen reitti ry:n Vuoden 2010 vesistöteko -palkinnon.

Kirjaa myy 30 euron hintaan Suomen Höyrypursiseura, Marita Liiman, puh. 041 4342 043, marita.liiman@hoyrylaiva.fi.

Esko Pakkanen

Uusia julkaisuja

Siemenestä taimeksi - Metsäpuiden taimituotannon historia Suomessa Toimittaja Tapani Tasanen. http://www.metsakeskus.fi/web/fin/metsakeskukset/Pohjois-Savo/julkaisut_ja_esitteet/etusivu.htm.

Timo Pukkala, Erkki Lähde , Olavi Laiho 2011, Metsän jatkuva kasvatusta. Joen Forest Program Consulting. www.monsu.net tai tilaus@monsu.net. Ks. <http://mehta.fi/fi/metsanjatkuvakasvatusta.html>.

Matti Enbuske 2010, Pohjois-Pohjanmaan ympäristöhistoria. Alueellisen ympäristöhallinnon kehitys sekä ohjaavat järjestelmät, vaikuttavat tekijät ja ympäristövaikutukset. Sastamala. 391 s.

Risto Seppälä, Jussi Uusivuori, Lauri Hetemäki ja Sini Niinistö 2011, Murroksen jälkeen - metsien käytön tulevaisuus Suomessa. Metsäkustannus Oy, 140 s.

Ilmoita uudesta julkaisusta

Susikossa julkaistaan tietoja, esittelyjä ja arvosteluja uusista metsähistoriaan liittyvistä julkaisuista. Julkaisujen tietoja voi lähettää seuralle metsahistorian.seura(at)lusto.fi. Esittelyjen ja arvostelujen kirjoittamisesta ja julkaisemisesta Susikossa voi sopia toimittajan kanssa leena.paaskoski(at)lusto.fi tai 050 3669552.

Artikkelit ja esittelyt

Naisena kämppäteisessä: Pohjois-Suomen kämppämännät

Metsäala on perinteisesti näyttäytynyt maskuliinisena alana, jolla nainen on ollut poikkeus. Metsätyön ei ole fyysisyytensä vuoksi katsottu sopivan naisille ja perinteinen jätkäkulttuuri onkin perustunut toisaalta miesten kovaan työhön ja toisaalta ronskiin, usein naiseen kohdistuvaan, huumoriin. Myös metsätyön ammattilaisista käytetyt nimikkeet ovat olleet sukupuolittuja: metsätyöntekijät ovat jätkiä ja työnjohtajat ukkoherroja.

Talous- ja sosiaalhistorian pro gradu -tutkielmassani *Kämpän kotihengetär vai hyvä jätkä? Pohjois-Suomen kämppämännät ja sukupuolen merkitys kämppäelämässä 1945–1975* (2010) tarkastelun kohteena on kuitenkin metsäalalla toimineiden naisten ryhmä: kämppämännät, jotka huolehtivat ruuanlaitosta ja siivouksesta savottakämpillä. Kämpämäntiä ja heidän työtään on tutkittu varsin vähän ja heidän roolinsa on usein nähty marginaalisena. Kämpämäntien asema savottakämpin ainoina naisina tekee heistä kuitenkin sukupuolihistoriallisesti kiinnostavan tutkimuskohteen. Tarkastelenkin tutkimuksessani kämppämännän roolia kämppäteisön jäsenenä sekä kämppämäntiin kohdistuneita odotuksia. Kysyn, miten kämppämännyyttä on määritelty tutkimusajankohtana ja miten kämppämäntinä toimineet naiset ovat vastanneet määrittelyyn. Kysyn myös, minkälaiseksi kämppämännän rooli muodostui kämppäteisessä ja millainen oli savottakämpin sukupuolijärjestelmä.

Kokista kämppämännäksi

Kämpämännät liittyvät metsätyön vaiheeseen, jolloin erityisesti Lapissa hakkuutyömaat sijaitsivat kaukana pysyvästä asutuksesta ja metsätyöntekijät majoittuivat useita kuukausia metsäkämpissä. Ensimmäiset

naispuoliset ruuanlaittajat ilmestyivät savottakämpille 1920-luvulla. He tulivat kämpälle useimmiten jonkin miespuolisen sukulaisensa mukana ja työskentelivät omaan laskuunsa myyden miehille ruokaa annoksittain. Kämppäporukka saattoi myös palkata kokin ja maksaa yhdessä hänen palkkansa. Puutavarayhtiöt alkoivat palkata kokkeja kämpille 1930-luvulla, savottojen pääpirteille heitä oli palkattu jo aikaisemmin. Tämän kehityksen myötä kämppien ruokahuollon perustaksi vakiintuivat kämpän miesten muodostamat ruokakunnat sekä yhtiön palkkaamat kämppäemännät. Vuoden 1947 kämppälaki puki muodostuneen käytännön laiksi ja instituutionalisoi kämppäemännän ammatin. Kämppäemäntiä toimi kämpillä aina 1970-luvulle asti, jolloin kämppäasuminen alkoi harvinaistua. Pohjois-Suomessa kämppäasumista ja kämppäemäntiä esiintyi jonkin verran vielä 1980-luvulla.

Tutkimukseni keskittyy Pohjois-Suomen kämppäemäntiin vuosina 1945–1975 eli ajanjaksona, jolloin kämppäemännistä oli jo muodostunut ammattiryhmä. Tutkimukseni tärkeimpänä lähdeaineistona toimivat Metsäammatit metsätalouden murroksessa -tallennushankkeen yhteydessä tehdyt kämppäemäntien ja metsätyöntekijöiden haastattelut. Hankkeen toteuttivat Metsähistorian Seura, Suomen Metsämuseo Lusto sekä Helsingin yliopiston kansatieteen oppiaine vuosina 1999–2002. Aineistoni muodostuu 33 kämppäemännän ja 39 metsätyöntekijän tai -johtajan haastatteluista. Toisena tärkeänä lähdeaineistona toimivat kämppäemännille suunnatut oppaat *Kämppäemännän käsikirja* (1948) sekä *Kämppäemännän oppaan* kaksi painosta (1955 ja 1965). Opaskirjat oli tarkoitettu kämppäemäntäkurssien opetusmateriaaliksi sekä emäntien avuksi kämpille. Ensimmäinen kirja on Metsätyöhuolto ry:n julkaisema ja kahden jälkimmäisen julkaisijana on toiminut Metsämiesten Säätiö.

Kämppäemännät rooliodotusten ristipaineessa

Kämppäemännän oppaissa kuvataan hyvää kämppäemännyyttä ja opastetaan emäntiä oikeanlaiseen työntekoon. Kämppäemännän oppailla oli suuri merkitys uuden ammattiryhmän virallisen ideaalikuvaan muodostamisessa. Oppaissa emännän rooli määriteltiin feminiiniseksi ja äidilliseksi. Kämppäemännän tuli hoitaa kämppää kuin kotia: kämppä oli tehtävä viihtyisäksi ja kodinomaiseksi paikaksi. Oppaissa välittyvät kotitalousneuvonnan painottamat ihanteet, jotka pyrkivät ammatillistamaan perheenemännän työn ja kasvattamaan tätä kautta sen arvostusta. Emännän työtä haluttiin rationalisoida ja tehostaa, minkä lisäksi kämppien ruokataloutta haluttiin muuttaa terveellisemmäksi. Kämppäemäntien rooli nähtiin kämpän miehiä sivistävänä ja kasvattavana. Naisen yhteiskunnallinen asema emäntänä ja äitinä pyrittiin näin siirtämään kämppäolosuhteisiin.

Kämppäemäntien haastatteluissa korostuvat osittain samanlaiset määritelmät kuin kämppäemännän oppaissakin. Hyvän emännän täytyi olla hyvä ruuanlaittaja, ulkomuodoltaan puhdas ja siisti sekä luonteeltaan sopeutuvainen, ystävällinen ja erilaisten ihmisten kanssa toimeentuleva.

Kämppäemännät kertovat kuitenkin kohdanneensa myös toisenlaisia odotuksia, erityisesti kämpän miesten taholta. Kämpällä pärjätäkseen emännän oli sopeuduttava maskuliinisuutta korostavaan kämppäkulttuuriin. Naisten oli osoitettava kestävänsä miesten kaksimielistä huumoria ja joskus raakaakin pilailua toisten kustannuksella. Naiset kokevat kämpän huumoriin osallistumisen olleen keino tulla hyväksytyksi kämppätehtävien jäsenenä. Metsäalalla toimineiden miesten haastattelujen perusteella miehet arvostivatkin kämppäemännässä samanlaisia piirteitä kuin toisissa miehissä: reilua, kovaa työntekoa ja huumorintajuja. Kämppäemännät joutuivat työssään tasapainottelemaan hyvin erilaisten rooliodotusten välissä: heidän täytyi olla sekä kämpän kotihengittäriä että miesten joukossa pärjääviä hyviä jätkeä.

Savottakämpän sukupuolijärjestelmä

Savottakämppien sukupuoliroolit perustuivat sukupuolitettuun työnjakoon: miehille kuului metsätyö ja naisille kämpän sisällä tapahtuva ruuanlaitto ja siivoustyö. Lisäksi myös kämpä oli jaettu naisten ja miesten tiloihin: kämpän tupa kuului miehille kun taas keittiö ja emännän huone olivat emännän yksityisaluetta. Tuvan ja keittiön välillä ei perinteisesti ollut kulkuyhteyttä, vaan ruuan jakelu ja muu kommunikointi tapahtui seinässä olevan tarjoiluluukun eli ns. elämänluukun kautta. Kämppätilan sukupuolienmukainen erottelu oli tiukkaa ja esti monilla kämpillä naisten ja miesten yhteisen vapaa-ajanvieton.

Naisten ja miesten elämäntilanteiden erottamista perusteltiin emännän suojelemisella, mutta erillään pitämisellä pyrittiin myös välttämään miesten keskinäisiä ristiriitoja. Kämppäemännät sanovat, ettei emäntä voinut seurustella samalla kämpällä majoittuvan miehen kanssa, koska tämä olisi aiheuttanut mustasukkaisuutta muissa. Kämppäemäntä olikin niin sanottu ”rauhoitettu” ja vastuu tämän rauhan säilymisestä kuului koko kämppätehtävien yhteisölle. Kämppäemäntien seurustelu- ja sukupuolisuhteisiin viitataan kuitenkin aineistossa sekä suoraan että epäsuorasti. Suurin osa emännistä on myös avioitunut kämppätehtävien alueelta löytämänsä miehen kanssa. Kämppäemännäksi lähteminen onkin saattanut tarkoittaa nuorelle naiselle mahdollisuutta tavata oman kylätehtävien ulkopuolisia nuoria miehiä.

Kämppäemäntien yhteinen historia

Läpi aineiston kämppäemäntien haastatteluissa painottui kaksi asiaa: kämppäemännät korostivat oman työnsä raskautta ja kämppätehtävien ristiriidattomuutta. Emännät painottivat, että heillä oli hyvät välit kämpän miehiin, jotka puolestaan kunnioittivat kämppäemäntiä ja olivat reiluja heitä kohtaan. Emännät korostavat, ettei ”mitenkään ollu semmosta niinku luulis, että ku on kolme tyttöä ja sata, toistasata miestä”, kuten eräs aineistoni emännistä asian ilmaisee. Kämppäemäntien seksuaalisuus on ollut kämppäelämässä tabu, eivätkä kämppäemäntinä toimineet halua

seksuaalisuutta yhdistettävän ammattiinsa. Tämä voidaan tulkita reaktion keskusteluun, jota lottien seksuaalimoraalista on käyty sotien jälkeen. Vaikka kämppäemäntien rooli ei ollut samalla tavalla julkinen kuin lottien, heidän asemansa miesten joukossa toimivina naisina oli hyvin samankaltainen. Haastateltavat emännät tuntuvat haluavan välttää vastaavanlaisen keskustelun ja korostavat sekä omaa että ammattikuntansa seksuaalimoraalia.

Kiekinkoski, Oulujoen vesistö, Kuhmon reitti, Kainuu 1953. Lusto, Edvard Pääskylän koelma, valok. Tuovi Nousiainen.

Toisaalta kämppäemännät korostavat myös omaan kämppäyhteisöön kuuluvien miesten kunnioittavaa suhtautumista emäntiin. Kämppäemännät kokevat itsensä kämppäyhteisön jäseneksi ja heille on tärkeää painottaa, että tämä yhteisö toimi ristiriidattomasti. Muutama kämppäemäntä kuitenkin kuvaa kohdanneensa seksuaalista häirintää tai väkivallan uhkaa kämpillä. Näissä tilanteissa uhkaaja on lähes poikkeuksetta joku yhteisön ulkopuolelta tullut henkilö, useimmiten kulkujätkä. Yhteisön ulkopuolelta tulleet

voidaan nähdä jo valmiiksi epäilyttävinä, minkä vuoksi yhteisön normeja rikkovista tapahtumista on helpompi syyttää heitä kuin omasta kylä- tai kämppäyhteisöstä tuttuja miehiä. Kämppäemännän ammatilliseen rooliin kuului lisäksi tietynlainen vahvuuden ja pärjäämisen korostaminen. Ristiriidoista ja konfliktitilanteista kertominen olisikin saattanut olla tämän roolin vastaista: osoitus heikkoudesta ja pärjäämättömyydestä.

Monet "Metsäammatit metsätalouden murroksessa" -hankkeen yhteydessä haastatellut miehet eivät puhuneet kämppäemännistä haastatteluissaan. He eivät usein maininneet kämppäemäntiä myöskään naispuolisista työtovereista kysyttäessä. Toisaalta monet haastateltavat eivät esittäneet miehille kämppäemäntiä koskevia kysymyksiä. Sen sijaan kämppäemänniltä kysyttiin poikkeuksetta, minkälainen heidän asemansa miesvaltaisessa yhteisössä oli ja miten kämpän miehet suhteutuivat heihin. Kämpäelämässä mies onkin vahva normi, johon nähden nainen on poikkeus. Kämpän miehet eivät aina ole kokeneet kämppäemäntiä kämppäyhteisön jäseniksi tai metsäalan ammattiryhmäksi. Kämppäemännät sen sijaan ovat samastuneet vahvasti kämpän työporukkaan ja kämppäyhteisöön. He pyrkivätkin haastatteluissaan liittämään oman työnsä osaksi metsäalan historiaa sekä korostamaan rooliaan kämppäyhteisön jäseninä.

Terhi Reiterä, VTM

Forester`s Rambles in Finland – Cornellin yliopiston professori Joshua A. Copen englanninkieliset matkakirjeet Suomesta kotiin

Kun New Yorkin osavaltiossa sijaitsevan Cornellin yliopiston professori Joshua A. Cope 1930-luvun alussa suunnitteli opintomatkaa Eurooppaan, hän muisti aiemmin tapaamansa Yrjö Ilvessalon toivotuksen: ”Remember, if you ever come to northern Europe, be sure to include Finland in your itinerary”. Niinpä Cope liitti lyhyen Suomen vierailun Euroopan kiertueensa matkaohjelmaan huhtikuussa 1932. Ilmeisesti tuo vierailu oli hyvä ja tuttavuuksia syntyi. Hän ystävystyi mm. Eino Saaren kanssa. Eino Saari opiskeli sittemmin Chicagossa vuoden 1934 ja vieraili Cornellissa 1946.

Kun Joshua A. Copelle vuonna 1949 tarjoutui mahdollisuus puolen vuoden sapattivapaaseen, hän käytti sen kokonaan Suomessa. Hän aloitti vierailunsa osallistumalla Maailman metsäkongressiin. Eino Saari oli Suomessa tuolloin järjestetyn metsäkongressin (Third Forestry Congress) puheenjohtaja. Saari auttoi Copea kontaktien luomisessa ja järjesti hänelle asunnon naapuriinsa Munkkiniemen Tiilimäkeen. Kongressin retkeilyjen vielä jatkuessa Cope kiiruhti kuukaudeksi auttamaan Amerikan kveekarien organisoimilla kansainvälisillä jälleenrakennustyöleireillä Lapissa ja Kainuussa. Hän vastasi myös leirikokemusten raportoinnista kveekariorganisaatiolle (Reports of summer Work Camps).

Cope lähetti Suomesta kotiin Edith-vaimolle 26 perusteellista viikoittaista kirjettä. Kirjeiden kautta lukija pääsee tutustumaan yli kuudenkymmenen vuoden takana oleviin tapahtumiin, paikkoihin ja ihmisiin. Ne ovat hieno ajan kuvaus. Kun lukee noita vivahteikkaalla kielellä kirjoitettuja kirjeitä, niin mieleen tulevat Elias Lönnrothin kertomukset runonkeruumatkoilta.

Tutustuin Joshuan pojanpoika Davidiin vuonna 1979. Hän majoitti minut tuolloin Amerikan opintomat kallani Toronton etapissa varaamani hotellin asemasta kotiinsa. David Cope oli työskennellyt 1960-luvulla Suomessa ja löytänyt täältä vaimon. Viime kesän Suomen matkalleen pariskunta oli houkutellut mukaan myös kaksi Davidin serkkua puolisoineen. Kirjeet matkaoppaina he kiersivät niitä paikkoja, joista isoisä oli kertonut ylistävästi, myönteisesti ja rakkaudella. Silloin sain heiltä nuo kirjeet tuliaisiksi.

Joshua A. Copen Suomessa ollessa sodan päättymisestä oli kulunut vasta muutama vuosi. Maa oli nousemassa jaloilleen. Siirtolaiset rakensivat ja raivasivat vielä tilojaan.

Kveekarien työleireillä kuusikymppinen Cope osallistui kaikkiin töihin. Pelkosenniemiellä rakennettiin terveystaloa, Paltaniemen Jormualla ja Vieremällä autettiin kotinsa Karjalassa menettäneitä siirtolaisia heinä-, rakennus- ja pellonraivaustöissä. Hän oli pidetty ja viihtyi kaksikymppisten, useista maista tulleiden nuorten keskellä laulu-, leikki- ja tarinointitaitonsa ansiosta kuin kala vedessä. Heinätöistä Cope kertoo, että pellolta

koottuja heiniä kannettiin kahden riu'un varassa, jos hevosta ja rekeä ei ollut käytettävissä. Kärkyjä ei ollut. Heinät nostettiin kuivumaan kahden seipään väliin tai koottiin vaatelinen tapaisille maahan pystyyn lyödyille noin kolmen metrin korkuisille seipäille.

Kirjeissään Cope kertoo laajasti karjalaisten asuttamisesta sekä ihmettelee kotinsa ja kotimaansa menettäneiden ihmisten vieraanvaraisuutta. Vieremälle oli asutettu lähes kolmesataa siirtolaisperhettä. Leiriläiset olivat kunniavieraina siellä järjestetyissä karjalaisten kesäjuhlissa. Copen ihailun sai osakseen karjalaisten sydämissä oleva halu säilyttää ikivanhat tapansa ja kulttuuriperintönsä.

Työleirien jälkeen Tapion johtaja N.A. Osara järjesti Copelle vierailuja eri puolille maata, myös Hämeenkyrön kotiinsa ja metsiinsä. Matkoilla Cope sai kattavan kuvan Suomen maa- ja metsätaloudesta sekä teollisuudesta. Hän opetti metsäammattilaisia Hyytiälässä ja Tapion kursseilla sekä kävi puhumassa Amerikan ystävyysseurojen ja kveekarien tilaisuuksissa. Hän kirjoitti myös Metsälehteen. Luentojaan ja puheitaan hän havainnollisti ko-toa tuomillaan itse ottamallaan dia- ja elokuvilla.

Metsälehdessä vuoden 1949 numeroissa 39-49 julkaistiin Copen kirjoittama kymmenen artikkelin sarja, joka on senaikaista "bench marking"-tietoa parhaimmillaan. Artikkeleissa käsiteltiin mm. metsäkerhotoimintaa, yksityismetsätalouden edistämistä, omatoimista puun kestokyllästystä, maatilametsien uusia työvälaineitä, metsänistutusta, valistustyön aseita, kemikaloiden käyttöä puiden ja pensaiden hävittäjinä, työlohkojen soveltamista metsien kunnostamisessa, ensiharvennuksen tekemistä ja ajoitusta sekä joulukuusen kasvatusta.

Metsätalolla hän luennoi amerikkalaisesta metsänhoidosta ja opetti englantia. Siihen aikaan meikäläiset opettajat, tutkijat ja opiskelijat taitoivat jonkin verran saksaa, mutta englannin kieltä osasi vain harva. Cope puhui myös saksaa ja ranskaa. Oppilaiden joukko oli läpileikkaus Suomen tulevista metsävaikuttajista.

Kotien ovet olivat avoinna Copelle. Hänet otettiin ystävällisesti vastaan yhtä lailla siirtolaisten vaatimattomissa ja ahtaasti asutuissa saunoissa kuin talouselämän johtajien, maan johtavien poliitikkojen sekä metsävaikuttajien kodeissa ja kartanoissa. Häntä kohdeltiin joka paikassa kuin "piispaa pappilassa". Syynä tähän oli varmaankin ulkomaisen vieraan kiinnostus, avoimuus ja myönteisyys. Joka paikassa hän piti silmänsä ja korvansa auki. Havainnot hän kirjasi tarkasti. Kirjeet ovat täynnä hienoja historian, paikkojen, henkilöiden, ruokien ja tapojen kuvauksia. Kirjeet sisältävät tiiviin paketin tietoa silloisesta Suomesta.

Cope ehti käydä myös näyttelyissä, konserteissa ja urheilutapahtumissa. Pesäpallon saloihin hänet perehdytti itse Tahko Pihkala. Iltamatansseissa naisten hakuvuoro oli ennen kokematonta. Myöskään naispartureita ei tavata Amerikassa. Kyläillessä tarjottiin aina kahvia ja pullaa, erityisesti papit joutuivat juomaan kahvia ylenmäärin.

Kutsuilla ja kodeissa tarjotut ruoat ovat selostuksissa saaneet suuren painon. Cope kertoo perusteellisesti mitä tarjottiin, miten ruoka oli valmistettu ja miltä se maistui. Vihannesten vähyys ja kuoriperunat saivat oman mainintansa. Lähes aina arviointi on kehuva. Ainoa tarjottua ruokaa koskeva kielteinen arvio löytyy Risto Sarvaksen kotona tarjotun uunijuuston kohdalla ”I did not pass my plate for a second helping”!

Munkkiniemessä, jossa hän asui, lähitieneon pikkutyöt tervehtivät häntä niiata niksauttamalla ja vienosti päivää sanomalla. Pojat taas kopsauttivat kantapäät yhteen, ottivat asennon ja nyökkäsivät, jos leikeiltään huomasiivat. Kirjeessään Cope ihmetteli, että jopa kolmivuotiaat saattoivat käydä yksin kaupassa äidin asioilla ja nelivuotiaat matkustaa ilman vanhempia raitiovaunussa kaupungille.

Koska Cope, samoin kuin kirjeiden puhtaaksikirjoittaja ovat englanninkielisiä, niin henkilöiden ja paikkojen nimissä sekä suomenkielisissä termeissä on jonkin verran horjuvuutta. Suurin osa niistä on kuitenkin tunnistettavissa tai arvattavissa. Kyseiset kirjeet vievät lukijansa aikamatkalle Suomeen yli kuudenkymmenen vuoden taakse. Ne ansaitsisivat tulla laajemman piirin luettaviksi. Parhaillaan onkin selvittävänä, voitaisiinko kirjeet digitoida ja laittaa esimerkiksi Viikin kampuskirjaston avoimeen julkaisuarkistoon.

Professori Joshua A. Cope oli yksityismetsänomistajien valistamisen ja metsäneuvonnan uranuurtaja New Yorkin osavaltiossa ja koko Yhdysvalloissa. Internetistäkin löytyy Joshua A. Copen alun perin 1927 laatiman kirjasen pohjalta toimitettu opas ”Know Your Trees”. Se on edelleen käytössä. Sen nettiversio on osoitteessa <http://bhort.bh.cornell.edu/tree/trees.htm>

Seppo Hartikainen

Joshua A. Cope oli saunan ystävä. Suomalaisten sydämet sulivat heti kun he kuulivat, että hänellä oli sauna kotitilallaankin Amerikassa. Saunomista kuvataan ja ylistetään usein myös kirjeissä. Kuvassa Cope vilvoittelee Yhtyneiden Paperitehdaiden edustussaunalla Mallasveden rannalla. Cope ei ollut alkoholin ystävä, joten mallastuotteet yleensä jäivät nauttimatta.

Valtion metsien kulttuuriperintöä kartoitetaan

Taustaa

Metsähallituksessa on vuodesta 2006 lähtien inventoitu arkeologien toimesta valtion metsien kulttuuriperintöä. Aluksi kartoituksia tehtiin kansallispuistoissa ja suojelualueilla, mutta vuodesta 2008 lähtien työ on hiljalleen laajentunut myös metsätalouden maille. Vuonna 2010 käynnistyi konsernihanke, jonka tavoitteena on Kansallisen Metsäohjelman 2015 mukaisesti inventoida valtion metsien kulttuuriperintö.

Viime kesänä työt painottuivat talousmetsiin ja retkeilyalueille. Inventoijat liikkuvat mm. Teijossa, Lieksassa, Jyväskylän seudulla, Taivalkoskella, Pudasjärvellä, Posiolla, Ranualla ja Inarissa. Lisäksi Metsähallituksen luontopalvelut jatkoivat suojelualueiden kulttuuriperintöinventointeja entiseen malliin eri puolilla Suomea. Töitä tehtiin siis etelästä pohjoiseen ja idästä länteen.

Inventointien tavoitteena on alueittain kartoittaa hyvin monenlaisia ja eri-ikäisiä metsissä sijaitsevia kohteita. Osa niistä on muinaismuistolain suojaamia, osa ei. Jälkimmäiset liittyvät metsien käytön nuorempiin vaiheisiin, joita edustavat mm. metsätyökämpät ja niiden jäännökset sekä uittorakennelmat. Nämä ovat harvemmin lailla suojattuja, mutta nekin inventoinneissa otetaan huomioon, koska ne kuvaavat arvokkaalla tavalla oman alueensa metsien käytön myöhäistä historiaa. Inventointialueiden laajuudesta johtuen tarkoituksena ei kuitenkaan ole löytää jokaista metsässä piileskelevää tervahautaa, kivikautista asuinpaikkaa, niityladon jäännöstä tai kaskialuetta, vaan pyrkiä saamaan kunkin alueen tyypilliset piirteet esiin.

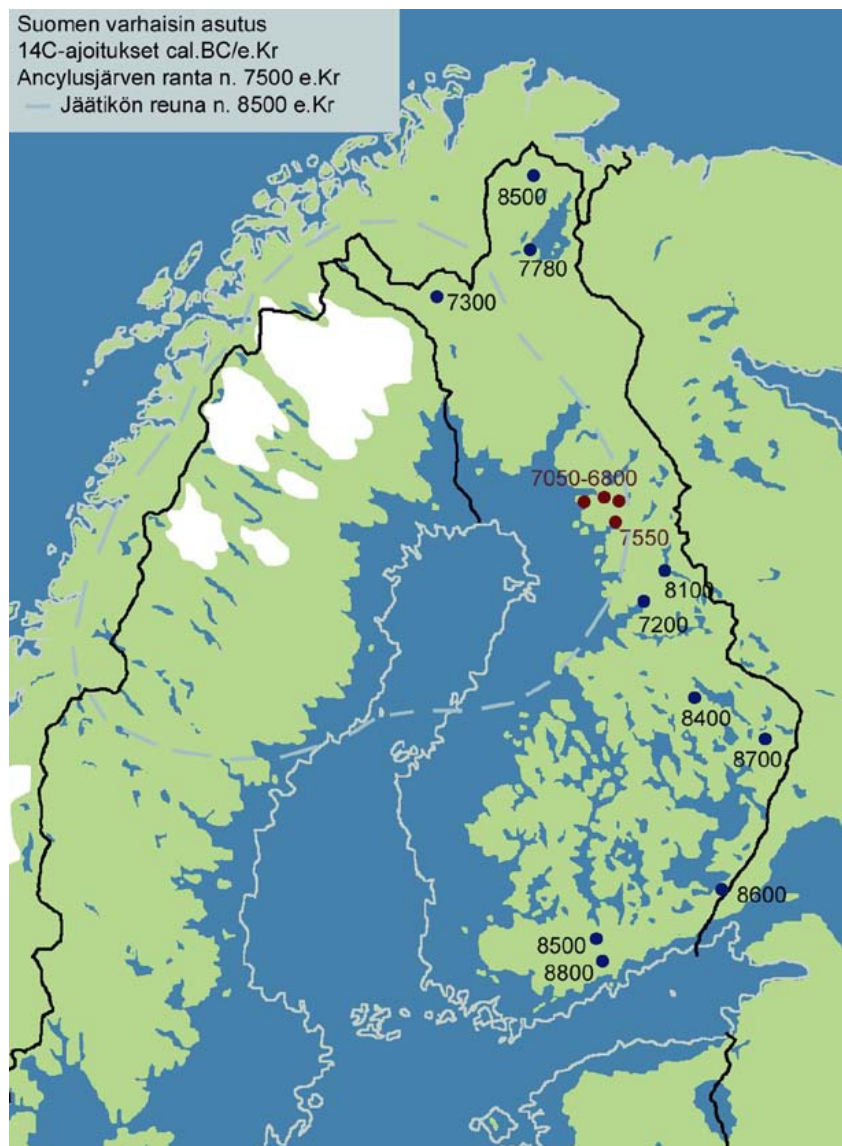
Ennen metsään menoa kerätään kunkin alueen osalta tietoa monenlaisista eri lähteistä, jotta kenttätyö osataan painottaa oikeille alueille. Tärkeitä lähteaineistoja ovat mm. muinaisjäännösrekisteri, arkeologiset inventointi- ja kaivauskertomukset, vanhat kartat, paikallishistoriat sekä Metsähallituksen omat tietojärjestelmät, joihin on merkitty havaintoja mm. tervahautoista, pyyntikuopista ja rakennuksen jäännöksistä. Kaikkein parhaimmaksi tietolähteeksi ovat aiemmissa inventoinneissa kuitenkin osoittautuneet paikalliset asukkaat, joilta saatujen vihjeiden perusteella on löydetty jopa 40-50 prosenttia kaikista kohteista.

Inventoinneissa kohteista tallennetaan paikkatiedot ja tehdään kohdekuvaukset valokuvineen. Nämä tiedot viedään maastotöiden päätyttyä Metsähallituksen tietojärjestelmiin, jolloin ne voidaan välittömästi ottaa kaikissa metsänkäytön ja suunnittelun vaiheissa oikealla tavalla huomioon ja siten varmentaa kulttuuriperinnön säilyminen. Lisäksi kohteita voidaan hyödyntää mm. opetuksessa, tutkimuksessa ja metsien virkistyskäytön lisäämisessä.

Vuoden 2010 satoa

Kesän 2010 aikana metsätalouden maita inventoitiin noin 420 000 hehtaaria kuuden inventointiryhmän voimin. Valtion mailta kartoitettiin KMO kulttuuriperintöinventoinneissa noin 1100 kohdetta, joista valtaosa on ennestään tuntemattomia. Yhdessä kohteessa saattaa olla jopa toistasataa rakennetta, joten dokumentoitujen rakenteiden lukumäärä on kaikkiaan useita tuhansia. Kohteista noin 40 % on muinaismuistolain mukaisia kohteita ja loput muita kulttuuriperintökohteita.

Vanhimmat kohteet ovat varhaisia kivikautisia asuinpaikkoja ja asuinpaikanteita, nuorimmat toisen maailmansodan aikaisia sotahistoriallisia kohteita sekä 1950-1960-lukujen maa- ja metsätalouteen liittyviä rakenteita. Hankkeen kustannukset olivat vuonna 2010 noin 340 000 euroa.

Suomen vanhimmat radiohiiliajoitetut asuinpaikat (iät vuosina eKr.) ja Ancyclusjärvi noin 7 500 eKr. Taivalkosken ja Posion vuoden 2010 löytöpaikat merkitty punaisella. Hans-Peter Schulz
© Metsähallitus

Tieteellisesti merkittävimpiä löytöjä viime kesän kulttuuriperintöinventoinnissa olivat varhaiset kivikautiset asuinpaikat Pohjois-Pohjanmaalta ja Etelä-Lapista. Niiltä arkeologit ottivat talteen muinaisilta asukkailta ruoanvalmistuksen yhteydessä jääneitä palaneita luita, joiden ikä on nyt selvitetty radiohiiliajoituksella. Ajoitustulosten perusteella muinaisen Itämeren rannalla sijainneella Taivalkosken Paloharjun asuinpaikalla on asuttu jo 9500 vuotta sitten. Tämä Pohjois-Pohjanmaan vanhin ajoitustulos tuo uutta tietoa Suomen varhaisimmasta asutuksesta.

Lisäksi Posiolta löytyi inventoinneissa kolme asuinpaikkaa, jotka ajoittuvat radiohiiliajoitusten perusteella noin 9 200-8 500 vuoden taakse. Erityisen mielenkiintoisiksi nämä asuinpaikat tekee niiden sijainti vaara-alueiden pienten järvien rannoilla. Tulokset muuttavat kuvaa varhaisen asutuksen leviämisestä merenranta-asuinpaikoilta sisämaahan melko pian mannerjään vetäytymisen jälkeen.

Vuonna 2011 inventoinnit laajenevat koko maahan

Ensi kesänä kulttuuriperintöinventointiprojekti pääsee täyteen vauhtiinsa. Maastossa liikkuu kesän aikana kymmenen tutkimusryhmää eri puolilla Suomea, joiden tavoitteena on inventoida kaikkiaan noin 735 000 hehtaaria valtion metsätalousmaata. Ylä- ja Itä-Lapin alueelle sekä Kainuuseen on palkattu uudet erikoissuunnittelijat, joita hankkeessa on nyt kaikkiaan viisi. Lisäksi hankkeeseen on ensi kesälle palkattu viisi kausiarkeologia ja yhdeksän harjoittelijaa. Tutkimusryhmien mukana on osan aikaa myös eri alueita tuntevia Metsähallituksen metsureita, joten enimmillään hankkeessa on kolmisenkymmentä työntekijää maastossa yhtä aikaa. Kesän 2011 aikana inventoidaan Inarissa, Savukoskella, Rovaniemellä, Yli-Torniossa, Pellossa, Pudasjärvellä, Taivalkoskella, Kuusamossa, Kuhmossa, Nurmeksessa, Valtimossa, Lieksassa, Tammelassa, Somerolla, Lopella, Jokioisissa, Humppilassa, Liedossa, Paimiossa, Salossa, Kemiössä, Raaseporissa ja Tuusulassa.

Lopuksi

On erittäin mielenkiintoista nähdä, mitä kaikkea metsistämme tulee löytymään - vieläkö Lapissa on tuntemattomia seitoja tai paljastuuko jostain unohtunut karsikko, entä mikä on Pohjanmaan tervahautojen lukumäärä ja levintä. Suomessa on arkeologista tutkimusta tehty yli sadan vuoden ajan, mutta metsäalueet ovat aiemmin jääneet pääsääntöisesti inventointien ulkopuolelle. Metsähallituksen hankkeen myötä eri alueiden erityispiirteet ja maankäytön historia tulevat varmasti myös entistä paremmin esiin. Koskaan aiemmin ei Suomessa ole moista määrää arkeologeja metsissä yhtä aikaa liikkunut. Hanke lienee myös maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen. Metsähallitus on tosissaan panostanut kulttuuriperinnön selvittämiseen ja turvaamiseen.

Suomalaisen metsän syliin on tallentunut monenlaisia muistoja eri aikojen töistä ja ihmisistä. Tarkkaile niitä luonnossa liikkuessasi ja saatat

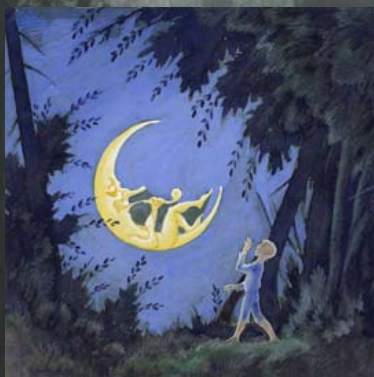
nähdä metsän uusin silmin. Me Metsähallituksessa olemme myös kiinnostuneita sinun havainnoistasi. Seuraamalla paikallisia lehtiä ja <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Kulttuuriperintoinventointi/Sivut/Valtionmetsienkulttuuriperintokohteideninventointi.aspx> -sivustoa pääset selville missä päin Suomea inventointimme etenevät.

Jouni Taivainen, Metsähallitus

Inventoijat Inga Nieminen ja Timo Simontaival työssä ”Lapin ja Lannan rajapykillä” Puntarikeron laella. Taisto Karjalainen. © Metsähallitus

Suomalaisten metsät

LUSTO

Suomen Metsämuseo

KOIJÄRVY KESSI JA

Koijärvi, Kessi ja Kuusamon kosket

Suomalaisen ympäristöliikkeen vaiheita

Näyttely Lustossa 29.4.2011 – 8.1.2012

LUSTO
Suomen Metsämuseo

TYÖVÄENMUSEO
WERSTAS

KUUSAMON KOSKI

metku

Metsäkulttuuripäivät

17.–19.6.2011

Tietoa ja taitoa

- * Moottorisahauksen SM – kisa la 18.6. klo 10-16
- * Montellin jalanjäljillä puulajipuistokierrokset Zetorin kyydissä
- * Turvallinen työskentely moottorisahalla
- * Raivaussahalla työskentelynäytöksiä

Savottatunnelmaa ja metsän mystiikkaa

- * Tukkilaiset Luston lammella
- * Sannin ja Marleenan lauttakahvila
- * Menninkäisten metsä -kierrokset lapsille
- * Kalevan Naisen Myyttinen metsäretki

Kädentaitajien työnäytöksiä

- * Paju- ja tuohitöitä, vakantekoa, sorvausta, hirrenveistoa, pläkkuritöitä
- * Metku-kinossa kansatieteellisiä lyhytelokuvia
- * Moottorisahaveistäjät

Vanhat koneet vauhdissa

- * Traktoreita, laitteita, kuorma-autoja
- * Moottorisahakeräilijöiden aarteita

Metsätori

- * Metsäisiä tuotteita, makuja ja palveluita näytteilleasettajilta

Musiikista vastaa

Veli-Matti Järvenpää Tex-Mex Duo

- * Pelimannimusiikkia höystettynä texmexillä

Tapahtuma avoinna perjantaista lauantaihin
klo 10 - 17 ja sunnuntaina klo 10 -15.
Tapahtuma-alueelle vapaa pääsy.
Näyttelyt ja sisätilojen ohjelma näyttelylipulla
aikuiset 10 €, eläkeläiset ja opiskelijat 8 €,
lapset 5 €, perhelippu 25 €.

LUSTO

Suomen Metsämuseo

C/o Lusto, 58450 PUNKAHARJU

www.lusto.fi/seura
[metsahistorian.seura\(at\)lusto.fi](mailto:metsahistorian.seura(at)lusto.fi)

Puheenjohtaja Tapani Tasanen
Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tuomarniemi
Tuomarniementie 55, 63700 Ähtäri
P. 040 8304132, [tapani.tasanen\(at\)seamk.fi](mailto:tapani.tasanen(at)seamk.fi)
Varapuheenjohtaja Jaana Laine

Muut hallituksen jäsenet:

Risto Hyvärinen
Antti Koskimäki
Helkamari Knaapi
Pekka Laurila
Markku Rauhalahdi
Heikki Roiko-Jokela
Liisa Siipilehto

Sihteeri Leena Paaskoski
Lusto, 58450 Punkaharju
P. 050 366 9552, [leena.paaskoski\(at\)lusto.fi](mailto:leena.paaskoski(at)lusto.fi)
Taloudenhoitaja Reija Turunen
Lusto, 58450 Punkaharju, [reija.turunen\(at\)lusto.fi](mailto:reija.turunen(at)lusto.fi)

Susikko
Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
2/2011

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750
<http://www.lusto.fi/seura/etusivu.html>

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Päätoimittaja: Leena Paaskoski
Ulkoasu: Timo Kilpeläinen & Leena Paaskoski